

Tasa-arvoista ja sukupuolisensitiivistä varhaiskasvatusta

Outi Ylitapio-Mäntylä
Lapin yliopisto

Seminaari 27.10.2011: Varhaiskasvatus ja perusopetus
edistämään tyttöjen ja poikien tasa-arvoa

Lastentarhaopettajien tarinoita sukupuolesta ja vallasta

- Muistelutyömenetelmä, jaetut tarinat ja muistelut
- Kun kerrotaan itsestä, kerrotaan samalla kokoajan toisista
- Sukupuoli ja valta aikuisten ja lasten kohtaamisissa sekä aikuisten keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa

(Ylitapio-Mäntylä 2009)

Kerrottu identiteetti

- Tarinoiden kautta rakennamme identiteettiä
 - Minä kerron ja minusta kerrotaan
- Tulkintaa kerrottujen kertomusten välityksellä

Pojan unikaveri

Meilläkin on tällä hetkellä yks, oli saanut joulupukilta, pikkueskari poika, niin oikein, ihan nuken. Sillä on se unikaverina... Se sitä esitteli sitä oikein...Niin sehän on aivan älyttömän arvokas esimerkiksi just, kun se tuli, se poika esittelemään sitä nukkea. Niin se ensimmäinen, että miten siihen siinä vaiheessa suhtautuu että siinähan voi menettää sen pelin että se on se nukke kohta siellä lokerossa ja sitä ei tuoda enää sitten seuraavana päivänä matkaan.

(Ylitapio-Mäntylä 2009)

Sukupuolen määrittelyä

- Biologisuus on ikään kuin alkusysäys ja rajoittava tekijä sukupuolen määrittelyssä (Paechter 2007)
- Sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma
- Sukupuoli performatiivisena (Butler 1990, 2006)
- Opettajat ja kasvattajat edelleen nojaavat kasvatuksessa ja opetuksessa biologiseen ajattelumalliin (Robinson & Díaz 2006)

Avarakatseisuutta

- *Pienillä lapsilla se (sukupuolen rajojen rikkominen OYM) on jotenkin on välillä näkyvissä. Kyllä meillä ainakin roolileikissä niin pojat pukee tyttöjen mekkoja siellä aivan. Eikä ne pue sitä varmaan sen takia että haluaisi olla tyttöjä, vaan se on aivan mahtavaa kaikkea rimpsuja siellä.*

(Ylitapio-Mäntylä 2009)

Yleistyksiä

Jos sulla olisi esiopetusta ja vaikka kymmenen poikaa, eikä yhtään tyttöä. Minkälaisen esiopetuksen rakentaisi? Ja missä sen tavallaan tekis? Tekiskö jonku luontohomman, niinkö että oltaisiin hirveästi ulkona ja sitä kautta lähtis ja sitten rakenteltais ja liikuttaisiin.

(Ylitapio-Mäntylä 2009)

Lapsen oikeudet

- Jokainen tyttö ja poika tulisi huomioda tasa-arvoisena
- Oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymykset
- Kieleen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdissa erityisesti korostetaan tyttöjen ja poikien tasa-arvoisuutta kasvatuksen lähtökohtana
- Tiedostaa kulttuuriset lähtökohtaerot ja tasa-arvo

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005

Kuva: Outi Ylitapio-Mäntylä

Suunnitelmien kirjaukset

Lähtökohtia ja käytännön
suunnannäyttäjiä

tasa-arvoon,
yhdenvertaisuuteen

Käsikirjoituksia

tavoitteet kuvataan
yleisellä tasolla

Kuva: Outi Ylitapio-Mäntylä

Arjen haasteet

- Sukupuoleen liittyy oikein ja väärin tekemisen ajatus sekä normaalin määrittelyä
- Aikuiset asettavat ja lapset rikkovat sukupuolirajoja
- Leikkitilaa rajoitetaan

(Ylitapio-Mäntylä 2009)

Kuva: Outi Ylitapio-Mäntylä

Sukupuolisensitiivistä varhaiskasvatusta

- kasvattaja pohtii erilaisia erontekoja
- tiedostaa mallina olemisen vahvuuden
- pohtii omaa toimintaansa tyttöjen ja poikien suhteen
- herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tarpeisiin
- oman työn reflektointia

(Ylitapio-Mäntylä 2011)

Sukupuolisensitiivisyyttä

- Naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien monimuotoisuuden tunnistaminen ja tunnustaminen ja erojen näkeminen yksilön ulkoisina ja sisäisinä eroina (Rossi 2010)
- Kasvattaja hyväksyy lapsen erilaisia sukupuoleen liittyviä kokemuksia ja ajatuksia
- Kannustaa lapsia kysymään ja ihmettelemään asioita

Työn kehittäminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden yleinen taso olisi hyvä purkaa ainakin päiväkotitasolla kasvattajien keskinäisissä kasvatustilaisuuksissa ja opetussuunnitelmatyössä.

Sekä vanhempien kanssa kasvatustilaisuuksissa

Kuva: Outi Ylitapio-Mäntylä

Yhteenvetoa

- Päiväkotiyhteisöjen toiminnot sisältävät monisyisiä sukupuolittuneita käytäntöjä.
- Sukupuolittuneet käytännöt pakottavat ja rajoittavat lasten ja aikuisten toimintaa päiväkodissa.
- Tiedostamattomia käytäntöjä, joita toistetaan kasvatuksen arjessa.
- Sukupuolisensitiivinen kasvattaja tiedostaa sukupuoli-identiteetin rakentumisen laajemmin kuin biologisen sukupuolen kautta.

Kiitos

Outi Ylitapio-Mäntylä, (KT, Lto)

Tutkijatohtori

Lapin yliopisto

Outi.Ylitapio-Mantyla@ulapland.fi

Kuva: Eveliina Mäntylä

28.10.2011

OYM, Lapin yliopisto